

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.3.4>

ПРОЦЕДУРИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ТОВАРІВ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН

Німа А.О.,
доктор філософії (Право),
адвокат
ORCID: 0000-0002-1613-8368

Шевчук О.М.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0003-4864-7316

Соловйова О.М.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0003-3801-9113

Німа А.О., Шевчук О.М., Соловйова О.М. Процедури митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон.

В статті досліджені окремі проблемні питання організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України в межах їх адміністративно-правового забезпечення. Наголошується, що однією із актуальних проблем під час здійснення процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон є наявність корупційних ризиків, які сприяють, породжують чи заохочують службових осіб митних органів до скоєння корупційних правопорушень. З'ясовано, що процедури митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон складаються із низки митних формальностей. Розкрито цілі й мету, функції та принципи організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон, їх класифікацію та запропоновано авторську дефініцію досліджуваного контролю. Зокрема, такий контроль є комплексом вибіркового, перевіркового адміністративного процесуального заходу, що здійснюється з метою забезпечення додержання норм та правил митного законодавства у процесі забезпечення порядку переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України. Підтримано науковий підхід, що процедури митного контролю відрізняються від процедур митного оформлення, кожна зі стадій є самостійною та взаємопов'язаною. З'ясовано, що основна мета організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон – це перевірка дій та заходів фізичних осіб щодо дотримання умов та підстав переміщення ними товарів через митний кордон України. Встановлено, що до основних функцій організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон слід віднести: (1) забезпечення законності при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон; (2) боротьба із контрабандою, попередження та припинення порушень митних правил при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон. Вказано, що митний контроль при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон базується на основних принципах його організації та здійснення. Запропоновано принципи організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон поділити на дві групи: загальні (законності, системності, систематичності, дієвості, гласності) та спеціальні (обов'язковості, ви-

бірківість, винятковість, мінімізація процедур митного контролю; застосування інформаційних технологій та ін.).

Ключові слова: митні органи, митні процедури, запобігання корупційним ризикам, принципи, функції, митні формальності, митний контроль, митне оформлення, фізичні особи, адміністративно-правове забезпечення.

Nima A.O., Shevchuk O.M., Soloviova O.M. Customs control procedures when moving goods by individuals across the customs border.

The article examines some problematic issues of organizing customs control procedures when individuals move goods across the customs border of Ukraine within the framework of their administrative and legal support. It is emphasized that one of the current problems during the implementation of customs control procedures when moving goods by individuals across the customs border is the presence of corruption risks that contribute to, generate or encourage officials of customs authorities to commit corruption offenses. It is found that customs control procedures when moving goods by individuals across the customs border consist of several customs formalities. The goals and purpose, functions, and principles of organizing customs control procedures when moving goods by individuals across the customs border are disclosed, their classification is disclosed, and the author's definition of the control under study is proposed. In particular, such control is a set of selective, verification administrative procedural measures carried out to ensure compliance with the norms and rules of customs legislation in the process of ensuring the procedure for moving goods by individuals across the customs border of Ukraine. The scientific approach is supported that customs control procedures differ from customs clearance procedures, each of the stages is independent and interconnected. It is found that the main purpose of organizing customs control procedures when moving goods by individuals across the customs border is to verify the actions and measures of individuals regarding compliance with the conditions and grounds for their movement of goods across the customs border of Ukraine. It is established that the main functions of organizing customs control procedures when moving goods by individuals across the customs border include: (1) ensuring legality when moving goods by individuals across the customs border; (2) combating smuggling, preventing and stopping violations of customs rules when moving goods by individuals across the customs border. It is indicated that customs control when moving goods by individuals across the customs border is based on the basic principles of its organization and implementation. It is proposed to divide the principles of organizing customs control procedures when moving goods by individuals across the customs border into two groups: general (legality, systematicity, efficiency, transparency) and special (obligatoriness, selectivity, exclusivity, minimization of customs control procedures; use of information technologies, etc.).

Key words: customs authorities, customs procedures, prevention of corruption risks, principles of customs control, customs control, customs clearance, individuals, administrative and legal support.

Постановка проблеми. В Україні продовжуються курс європейської та євроатлантичної інтеграції з питань наближення національного законодавства України до митного законодавства ЄС та поступове приведення своїх чинних законів та майбутнього законодавства у відповідність до *acquis* ЄС (ст. 124) [1], зокрема, й під час здійснення митних процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України [2, с. 19]. Вищенаведене є актуальним питанням й в умовах воєнного стану, однак за умови застосування митними адміністраціями ЄС та України подальших спрощених митних процедур та приведення їх до єдиних міжнародних стандартів.

Однією із актуальних проблем під час здійснення процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України є наявність корупційних ризиків, які сприяють, породжують чи заохочують службових осіб митних органів до скоєння корупційних правопорушень. Існує також низка процесуальних недоліків та проблем дослідженого митного контролю, що потребують нагального вирішення. Підкреслює актуальність вибору теми дослідження, що основними адміністративними методами захисту національних інтересів є здійснення митного контролю та митного оформлення [3, с. 24], зокрема під час здійснення процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України.

Метою дослідження є вивчення окремих проблемних питань змісту теоретико-правових категорій при організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами

через митний кордон України в межах їх адміністративно-правового забезпечення. Серед завдань дослідження слід визначити розмежування категорій «митні процедури» та «митні формальності», наукові підходи до визначення «митного контролю», визначити функції, мету та принципи митного контролю, навести їх класифікацію, а також сформулювати авторські пропозиції щодо теоретично-організаційних засад вдосконалення змісту дефініцій організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон.

Стан опрацювання проблематики. Проблемним питанням дослідження запобігання корупції у діяльності митних органів займалися такі вчені як Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, Д.В. Приймаченко, О.П. Рябченко, А.В. Мазур, О.М. Шевчук, М.Г. Шульга та ін. Зазначимо, що у юридичній літературі окремі науковці з проблем митного права приділяли увагу особливостям митних формальностей, пов'язаних із митним контролем у разі переміщення багажу, пасажирів у міжнародних залізничних сполученнях [4], специфіці формування правових основ механізму аналізу ризиків з питань митного контролю пасажирських переміщень через авіаційні пункти пропуску [5], переміщенню товарів в МПВ та МЕРВ через митний кордон [6], формам митного декларування та порядку їх застосування [7] та ін. В доктрині митного права більшість науковців наголошують на потребі також ототожнення «митних процедур» із категорією «митні режими», приміром, наукова позиція Б.А. Кормича [8], І.Г. Бережнюк та ін. [9]. Однак специфіка організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон на сьогодні є мало досліджуваною у митному праві, що й спонукало до вибору даної теми роботи.

Виклад основного матеріалу. Не існує єдиного підходу у науці митного права до визначення категорії «митні процедури». Вперше на законодавчому рівні зміст «митні процедури» було передбачено у Митному кодексі України 2002 р. Так, в цьому законі (який втратив чинність) згідно з п. 19 ст. 1 було визначено «...митні процедури – це операції, пов'язані із здійсненням митного контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України, митного оформлення цих товарів і транспортних засобів, а також зі справлянням передбачених законом податків і зборів» [10]. Згідно з положеннями чинного Митного кодексу України (далі – МК України) «митна процедура» – це зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей і порядок їх виконання» [11]. Процедури митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон складаються із низки митних формальностей. Так, відповідно до положень ст. 246 МК України передбачено, що порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фінансів. Так, Міжнародною конвенцією про спрощення та гармонізацію митних процедур термін «митні формальності» визначається як сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами й митною службою з метою дотримання вимог митного законодавства».

В наукових працях також не існує єдиних підходів до розмежування категорій «митна процедура», «митний режим», «митні формальності», «заходи митного контролю» немає. В юридичній літературі окремі дослідники вказують що, кожна митна процедура являє собою сукупність вимог, зумовлених порядком митного контролю товарів, їх митного оформлення та специфікою справляння (сплатою) митних платежів. Умови здійснення митних процедур залежать від мети, форми та умов їх переміщення. Умови у такому випадку визначаються залежно від певного виду митного режиму [12, с. 207]. На думку інших фахівців митного права, дефініція «митна процедура» складається з різних видів митних формальностей. Їх складові залежать від обставин переміщення товару (їх митного режиму, різновиду товару переміщуваного через митний кордон, засобу і способу переміщення товару тощо). Однак елементи ж структури митної процедури при переміщенні товарів через митний кордон можуть змінюватись досить кардинально [13, с. 12]. Так, приміром, І.М. Резнік вважає, що митна процедура за своєю сутністю є одним із адміністративних проваджень неюрисдикційного характеру та якій притаманні всі риси останнього [13, с. 9].

На думку О.П. Федотова, немає особливої різниці між юридичними конструкціями «митні процедури» та «митні формальності» у митному праві. Зокрема, дослідник вказує, що митне оформлення за своєю сутністю і є митною процедурою, складається із множини митних формальностей. Так, дослідник зазначає, що «процедура митного оформлення має початок з моменту подання декларантом митної декларації» та такий єдиний механізм здійснення митних процедур при митному оформленні товарів має чітко визначені стадії» [14, с. 205] й фактично автор ототожнює категорії «митні процедури» і «митні формальності». Однак у сучасному підході більшість

науковців ці категорії митного права розмежовують. Так, на думку М.Г. Шульги, митні процедури регламентуються технічними нормативами залежно від різновидів та категорії товарів, типів транспорту, вибору митних режимів, заходів та методів нетарифного регулювання, а також від категорії осіб, які переміщують товари через митний кордон [15, с. 475]. Із вищенаведеним підходом доцільно погодитись.

Зокрема, стосовно митного контролю, приписами ч. 3 ст. 318 МК України законодавець безпосередньо визначає, що митний контроль передбачає виконання митними органами мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи. Таким чином, співвідношення змісту юридичних категорій «митні процедури» та «митні формальності» при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон слід розглядати як взаємопов'язані елементи, де митні процедури складають (залежно від мети переміщення товару фізичними особами через митний кордон) низку митних формальностей, що є взаємопов'язаними між собою, проте можуть бути й окремими і незалежними один від одного.

Стосовно розмежування правових конструкцій «митного контролю» та «митного оформлення» при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон як процедурних стадій. Так, Верховний Суд у 2018 р. у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду вважає, що «митний контроль» та «митне оформлення» відрізняються за своїм змістом та являють собою два різні процеси, які мають свої власні системні характеристики [16].

Більшість науковців з митного права вважають, що процедури митного контролю відрізняються від процедур митного оформлення, кожна зі стадій є самостійною та взаємопов'язаною [17]. Зазначений науковий підхід можна використати у цьому дослідженні. Отже, процедури митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон відрізняються від процедур митного оформлення при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон й кожна з яких становить окрему самостійну стадію, однак вони є взаємозалежними та взаємопов'язаними між собою.

Митний контроль при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон є складовою митних процедур. Як уже відомо, відповідно до п. 24 ч. 1 ст. 4 МК України термін «митний контроль» – це сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку [11]. Згідно з термінологічним визначенням, передбаченим у положеннях Кіотської конвенції термін «митний контроль» трактується як сукупність заходів, що здійснюються митною службою з метою забезпечення дотримання митного законодавства [18].

В наукових працях із митного права не існує однакового підходу щодо змісту юридичної конструкції «митний контроль». Умовно можна виокремити чотири основні наукові підходи до трактування дефініції «митний контроль», а саме: функціональний (митний контроль розглядається як функція митної політики); процесний (митний контроль розглядається як дії (заходи) митних органів); методологічний (митний контроль трактується як методи (напрями) митного регулювання); фінансовий (митний контроль розглядається як різновид фінансового) та ін. [19, с. 38]. У митному праві існують також інші наукові підходи до з'ясування змісту категорії «митний контроль», розуміють її в різних аспектах, а саме: (1) як різновид державного контролю (А.В. Мазур [20, с. 9], О.М. Шевчук [21]); (2) як засіб проведення в життя митної політики (Б. А. Кормич); (3) як засіб адміністративно-примусового характеру [22, с. 15]; (4) як попереджувальний та запобіжний захід (С.І. Пахомов [23, с. 11]); (5) як один із видів митної діяльності; (6) як один із компонентів загального митного режиму та ін.

Наприклад, І.Г. Бережнюк зауважує, що митний контроль – це встановлені дії митних органів щодо товарів та ТЗ, які переміщуються через митний кордон, а також осіб, причетних до такого переміщення, для гарантування реалізації митних правил [24, с. 15]. Така наукова позиція вченого визначає термін митний контроль за формою. На нашу думку, митний контроль при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон є видом державного контролю. Він є комплексом вибіркових, перевірочних адміністративних процесуальних заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм та правил митного законодавства у процесі забезпечення порядку переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України.

У МК України передбачено, що митний контроль здійснюється з метою додержання норм, що складають законодавство України з питань державної митної справи [11]. Основні цілі організації

процедур митного контролю полягають у наступному: дотриманні усіма громадянами митного законодавства, а також порядку сплати митних платежів; недопущенні на територію України заборонених до ввезення товарів, предметів і небезпечних речовин; запобіганні контрабанді й порушенні митних правил [25]. Отже, основна мета процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон – це перевірка дій та заходів фізичних осіб щодо дотримання умов та підстав переміщення ними товарів через митний кордон України.

Мета організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон реалізується в її завданнях (функціях) [26, с. 24]; [27, с. 90]. До основних функцій організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон слід віднести: (1) забезпечення законності при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон; (2) боротьба із контрабандою, попередження та припинення порушень митних правил при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон.

Процедури митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон базується на основних принципах його організації та здійснення. Єдиної наукової позиції щодо принципів митного контролю в юридичній літературі непередбачено. Не достатньо з'ясованими залишаються й «принципи митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон», які мають певні особливості. Зокрема, Т.В. Корнева, досліджуючи принципи митного контролю не здійснює їх поділ на групи та не виділяє специфіку митного контролю залежно від видів суб'єктів митних правовідносин, однак наводить детальний їх перелік [28, с. 72].

Приміром, О.П. Федотов зазначає (у загальному підході), що митний контроль має здійснюватися на принципах: законності, системності, дієвості, гласності, а також автор розрізняє специфічні принципи митного контролю серед яких виокремлено: вибіркової, мінімізації митних процедур, безперервності [25, с. 47]. З точки зору інших дослідників, митний контроль має здійснюватися як за загальними, так і за спеціальними принципами. Однак основним, на погляд авторки, все-таки є принцип законності митного контролю, оскільки дотримання законодавства – це обов'язкова умова діяльності митних органів. Вимога дотримання законності при здійсненні митного контролю товарів, які переміщуються через митний кордон, стосується всіх учасників, тобто і митних органів, та фізичних і юридичних осіб, які є учасниками таких митних правовідносин [29, с. 803].

Аналізуючи положення МК України необхідно навести основні спеціальні принципи здійснення процедур митного контролю: (1) обов'язковість проведення митного контролю – митному контролю підлягають усі товари, ТЗ комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України (ч. 1 ст. 318 МК України) [11], за винятком випадків звільнення від окремих форм митного контролю за приписами ст. 358 МК України та звільнення від митного огляду відповідно до ст. 359 МК України; (2) виключність суб'єктів здійснення митного контролю (митний контроль здійснюється виключно митними органами відповідно до МК України та інших законів України) (ч. 2 ст. 318 МК України) та митний контроль товарів, ТЗ у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідно до типових технологічних схем митного контролю (ч. 4 ст. 318 МК України) [11]; (3) вибірковість митного контролю – форми та обсяги контролю, обираються митницями (митними постами) із застосуванням системи управління ризиками. Не допускається визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участь їх посадових осіб у здійсненні митного контролю (ч. 1 ст. 320 МК України); (4) застосування системи управління ризиками – митні органи застосовують цю систему для визначення товарів, ТЗ, документів і осіб, які підлягають митному контролю, форм митного контролю, що застосовуються до таких товарів, ТЗ, документів і осіб, а також обсягу митного контролю (ч. 2 ст. 361 МК України) [11]; (5) мінімізація процедур митного контролю – митний контроль передбачає виконання митними органами мінімуму митних формальностей (ч. 3 ст. 318 МК України) [11]; (6) взаємодія з іншими учасниками правовідносин, що виникають при здійсненні митного контролю (ч. 6 ст. 318 МК України); (7) застосування інформаційних технологій – для забезпечення здійснення митного контролю митними органами використовується єдина автоматизована інформаційна система митних органів України (далі – ЄАІС Держмитслужби України) (ч. 7 ст. 318 МК України) [11]; (8) принцип міжнародного співробітництва при здійсненні митного контролю – від ефективності міжнародної співпраці і взаємодії митних служб інших країн з митними органами залежить ефективність здійснення митного контролю тощо. Підсумовуючи зазначене,

доцільно принципи митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України поділити на дві групи загальні (законності, системності, систематичності, дієвості, гласності) та спеціальні. До основних спеціальних принципів здійснення митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України доцільно віднести: обов'язковість проведення митного контролю (за винятком звільнення від окремих форм митного контролю за ст. 358 МК України та звільнення від митного огляду згідно зі ст. 359 МК України); виключність суб'єктів здійснення митного контролю; неупередженість, вибірковість митного контролю із застосування системи управління ризиками (в окремих випадках); безперервність; мінімізація процедур митного контролю; застосування інформаційних технологій тощо.

Висновки. Процедури митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон відрізняються від процедур митного оформлення при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон й кожна з яких становить окрему самостійну стадію, однак вони є взаємозалежними та взаємопов'язаними між собою. Однією із актуальних проблем під час здійснення процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України є наявність корупційних ризиків, які сприяють, породжують чи заохочують службових осіб митних органів до скоєння корупційних правопорушень. Одним із способом нівелювання цієї проблеми є здійснення ефективного митного контролю за переміщенням товарів фізичними особами через митний кордон.

Процедури митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон базуються на основних принципах його організації та здійснення, мають специфічні цілі, мету та функції. Зокрема, принципи митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон можна поділити на дві групи: загальні (законності, системності, систематичності, дієвості, гласності) та спеціальні. До основних спеціальних принципів організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України доцільно віднести: обов'язковість проведення митного контролю (за винятком звільнення від окремих форм митного контролю за ст. 358 МК України та звільнення від митного огляду згідно зі ст. 359 МК України); виключність суб'єктів здійснення митного контролю; неупередженість, вибірковість митного контролю із застосування системи управління ризиками (в окремих випадках); безперервність; мінімізація процедур митного контролю; застосування інформаційних технологій тощо.

Вищенаведені пропозиції можуть використовуватись для подальших розвідок у контексті даної проблематики в межах євроінтеграційних процесів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародний документ від 27.06.2014 р. № 984_011. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
2. Shevchuk O.M., Babaieva O.V., Nima A.O. Digitalization of customs procedures in post-war Ukraine as a priority direction for preventing corruption in the conditions of European integration. Legal standards for ensuring the reconstruction of post-war Ukraine amidst integration into the European Union: scientific monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2024. С. 17–44. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-492-4-25>.
3. Гребельник О.П. Формування митно-тарифної політики України за умов ринкової трансформації: автореф. дис. ... д-р екон. наук: спеціальність: 08.05.01. Київ, 2003. 41 с.
4. Прокопенко В.В. Митні формальності, пов'язані із митним контролем у разі переміщення багажу, вантажобагажу, пасажирів у міжнародних залізничних сполученнях. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2017. Вип. 4. С. 116–127.
5. Брендак А.І. Митний контроль пасажирських переміщень через авіаційні пункти пропуску: формування організаційно-розпорядчих основ механізму аналізу ризиків. *Митна безпека*. 2018. Вип. 2. С. 46–56.
6. Федотов О. Щодо питань переміщення товарів через митний кордон України в міжнародних поштових та експрес-відправленнях. *Юридична Україна*. 2017. № 2-3. С. 4–18.

7. Коваль Н.О. Форми митного декларування та порядок їх застосування. *Lex portus*. 2018. № 3. С. 106–118.
8. Кормич Б.А. Митні режими як інститут митного права. *Митна справа*. 2013. № 6. С. 86–92.
9. Бережнюк І.Г., Несторишен І.В., Неліпович О.В. Генеза категорії «митна процедура» в законодавчому та науковому контекстах. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економ. науки*. 2014. Вип. 25. С. 163–170.
10. Митний кодекс України: Закон України від 11.07.2002 р. № 92-IV. (втратив чинність). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 38-39. Ст. 288.
11. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45. № 46-47. № 48. Ст. 552.
12. Гаращук В.М. Дмитрик О.О., Федчишин С.А. Переміщення товарів через митний кордон України: оновлення змісту основних категорій. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 13 (27). С. 198–210.
13. Резнік І. Правове регулювання переміщення товарів через митний кордон України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спеціальність: 12.00.07. Харків, 2014. 19 с.
14. Федотов О.П. Концепція державної митної справи: виклики модернізації в Україні : монографія. Одеса: Юрид. літ-тура, 2016. 389 с.
15. Шульга М.Г. Переміщення і пропуск товарів через митний кордон України. *Право та управління*. 2012. № 3. С. 475–486
16. Верховний Суд розмежував поняття «митний контроль» та «митне оформлення». 2018. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/512058> (дата звернення: 30.05.2025).
17. Соколенко О.Л. Митний контроль товарів, які переміщуються через митний кордон України: оновлений погляд на митно-правову категорію. *Наукові перспективи*. 2024. № 3(45). С. 979–990.
18. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київська конвенція): міжнародний документ від 18.05.1973 р. № 995_643. *Офіційний вісник України*. 2011. № 71 / № 18. 2011. Ст. 727. Ст. 2711.
19. Костишин Ю.С. Розвиток митного контролю в системі фінансової безпеки держави: дис. д-ра філос.: спеціальність: 072. Житомир, 2021. 244 с.
20. Мазур А.В. Організаційно-правові основи митного контролю в Україні: автореф..... дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність: 12.00.07. Харків, 2004. 19 с.
21. Шевчук О.М. Контроль та нагляд за переміщенням лікарських засобів через митний кордон України: монографія. Харків: Право, 2014. 272 с.
22. Дьомін Ю.М. Правові засади організації та здійснення митного контролю в Україні: теоретичні та практичні проблеми: дис. .. докт. ...юрид. наук: спеціальність: 12.00.07. Київ. 2006. 439 с.
23. Пахомов С.І. Митний контроль як засіб забезпечення митної справи України (адміністративно-правовий аспект): дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність: 12.00.07. Одеса., 1997. 17 с.
24. Бережнюк І.Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. 543 с.
25. Федотов. О.П. Організація митного контролю: навч.-метод. посібник. Одеса: НУ «ОЮА», 2020. 144 с.
26. Кормич Б.А., Біленець Д.А. Режим зони митного контролю: адміністративно-правові основи: моногр. Чернівці: Технодрук, 2017. 180 с.
27. Гаращук В.М. Митний контроль в Україні: шляхи становлення й розвитку. *Проблеми законності*. 2004. Вип. 66. С. 97–103
28. Корнева Т.В. Принципи митного контролю. *Митна справа*. 2001. № 4. С. 72–81.
29. Соколенко О.Л. Принципи митного контролю товарів, які переміщуються через митний кордон України. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 3(21). С. 803–816.